

25 YEARS IN FAVOR OF THE PEOPLE AND THE
SALMON OF THE VALLEY OF TORNE-MUONIO RIVER
TORNE-MUONIO RIVER ASSOCIATION

EUROPEAN COMMISSION

THE DIRECTORATE GENERAL FOR
MARITIME AFFAIRS AND FISHERIES

Maria Damanaki

maria.damanaki@ec.europa.eu

Carla Montesi

carla.montesi@ec.europa.eu

KIRJELMÄ SUOMENKIELISENÄ

Esitämme kauneimmat kiitoksemme Teille, kalastuskomissaari Maria Damanaki ja kalatalousjohtaja Carla Montesi, erinomaisesta johtamisesta ja toiminnasta Itämeren lohikantojen elinmahdollisuuksien parantamiseksi vuonna 2011.

Te käänsitte historian kulun; poliittisesti rohkealla toiminnallanne saitte aikaan sen, että Itämeren lohikiintiöt puolitettiin. Perämeren jokien luonnonlohien sekakantoihin kohdistuva kalastus väheni selvästi Itämerellä. Luonnonlohet ovat nyt päässeet merkittävästi suurempina määrinä kotijokiinsa.

Olemme kuitenkin

pettyneitä jatkosta. Lohikiintiöt ovat edelleenkin paljon suurempia kuin tieteellinen tutkimus suosittaa. Siirtymisessä kantakohtaiseen kalastukseen on päästy eteenpäin, mutta lohien sekakantakalastukseen perustuvat lohikiintiöt estävät kehityksen.

Lohikiintiöistä päättäminen on myös syrjivä prosessi, koska jokivarsien alkuperäisväestön oikeuksia ja vanhaa lohienkalastuskulttuuria ei mitenkään huomioida kiintiöistä päätettäessä. Tuhatvuotisen pyyntihistorian vuoksi jokivarsien lohienkalastus on ankkuroitunut jokivarsien asukkaille tavalla, jota suojaa unionin perusoikeuskirja.

Helsinki on täältä kauempana kuin Rooma Brysselistä. – Emme katso, että Suomen kalastusasioita hallinnoiva Maa- ja metsätalousministeriö edustaa aluettamme lohik-

ysymyksessä, koska ministeriö ei halua tunnustaa historiallisia oikeuksiamme, laillista omaisuutta eikä lohen taloudellisinta hyödyntämistä, vaan lobbaa merikalastusta.

Ministeriön kanta ei noudata Suomen eduskunnan kantaa, vaan eduskunta on pyytänyt ministeriötä käynnistämään suhteellisen vakauden perusteiden muuttamiseen tähtäävän prosessin lohen osalta. Suomen valtioneuvoston oikeuskansleri on jo kiinnittänyt Maa ja metsätalousministeriön huomiota jokivartisten oikeuksiin, kun samaa resurssia kalastetaan sekä meri- että jokikalastuksena.

Te puhutte taloudesta, ympäristöstä ja sosiaalisista tekijöistä, mutta ette ota huomioon faktaa, että lohi palaa mereltä kotijokiinsa, ja että lohijokia kalastamalla lohi voitaisiin hyödyntää taloudellisesti, biologisesti ja sosiaalisesti paremmin kuin merellisin kalastuskiintiöin.

Ymmärrämme hyvin kalastuskulttuurien eron alueemme ja muun Euroopan välillä. Ymmärrämme sen, että manner-eurooppalaiselta taustalta asioita päätettäessä keskitytään vain merikalastukseen ja sen kehittämiseen. Historiallisesti lohi on kalastettu jokisuilta ja joista ja lohen kalastus on poikennut täysin merikalojen kalastuksesta.

Kalastusoikeuksien historiallinen tausta

Perämeren ympäröivät alueet on asutettu lohen perässä. Asutus keskittyi lohijokien varsille, koska arktisen kylmän ja niukan talven jälkeen lohi toi runsautta. Perämeren jokien lohenkalastus oli järjestetty jo vuosisatoja ennen kuin Ruotsin kuninkaan valta ylettyi alueelle.

Muusta Euroopasta poiketen Perämeren jokivarret eivät ole koskaan olleet kenenkään läänityksinä, vaan omistus maahan, järviin ja jokiin on ollut alueen talonpojilla. Useimmat tilat ovat edelleenkin samojen sukujen hallussa. Vaikka valtio on lohituloa verottanut, lohenkalastus on aina ollut talojen omaisuutta.

Ruotsin kuninkaan valta ylsi alueelle vasta 1600-luvulla Ruotsin vapauduttua Tanskan vallasta saksalaisten avulla. Apu kävi niin kalliiksi, että Ruotsin kuningas Gustav I joutui ottamaan haltuunsa kaiken kirkon kullan ja sitten lähes kaiken muunkin maksaakseen velkansa saksalaisille. Lohi luettiin kruunun regaleoikeuksiin.

1809 tämä maa ja tämä kansa pantiin halki. Raja vedettiin Tornion- ja Muonionjokea pitkin Perämereltä Norjaan. Itäpuoli siirtyi Venäjän vallan alle. Venäjän vuosisatana tsaarilla ei ehtinyt olla suurempaa mielenkiintoa näin kauas Suomen takamaille, vaikka jokivarren talonpoikien lohikapajat olivat Ruotsin metsäteollisuuden puunuiton tiellä.

Suomen itsenäistyttyä Tornionjokivarren ihmiset ovat omistuksineen olleet Tukholman ja Helsingin "siirtomaapolitiikan" alla. Kuninkaan laittomaan saantoon, lohiregaleen, perustaen Suomi ja Ruotsi ensimmäisellä rajajokisopimuksella 1927 alkaen lakkauttivat tai siirsivät tilojen omistamat lohikapadot puunuiton tieltä.

Pohjoisten jokien vesivoiman merkitys kasvoi, kun sotien seurauksena Suomi menetti suurimmat vesivoimalaitokset Neuvostoliitolle. Energiayhtiöt olivat lunastaneet Pohjois-Suomen suurten jokien vesialueita talonpojilta jo sodan aikana. Sodan jälkeen Pohjanlahden suuret lohijoet, Suomessa *Kemi-* ja *Oulu-* ja *Iijoki*, Ruotsissa *Luu-laja-*, *Ångerman-* ja *Indalsjoki*, valjastettiin sähkön tuottoon ja jokien lohikannat annettiin kuolla sukupuuttoon.

Jäljelle jääneet Itämeren alueen suuret lohijoet, *Kainuunjoki* ja *Tornionjoki*, jotka *Tärännönjoen* sitomina ovat yhtä vesistöä, säästyivät rakentamiselta 1960-luvulakin, vaikka Tornionjoen vesialueita tällöinkin lunastettiin energiayhtiöiden haltuun. Suunnitelmissa oli jopa koko vesistön kääntäminen suoraan Atlantiin.

Lohen kalastus siirrettiin merelle. Viimeinen vuosisataisista lohipadoista purettiin Tornionjokisuulta 1972. Kun luonnonlohikannat taantuivat, Suomi erityisesti aloitti lohen totalitäärisen viljelyohjelman, joka kasvatti Itämeren merikalastuksen lohisaaliita 80-luvulla. Lohi tapettiin $\approx 99\%$:sesti merellä. 1990 Itämeren lohisaalis oli yli 5,6 milj. kiloa. 1991 vain 3% Selkämeren lohisaaliista oli luonnonlohta.

1991 Itämeren merikalastus jaettiin EEC:n Pohjois-Atlannille soveltamalla mallilla, jossa merisaalis jaetaan TAC-kiintiöjaoilla suhteellisen vakauden periaatteella kansallisiin kalastuskiintiöihin. Elettiin viljelylohen kulta-aikaa; lohikiintiöt jaettiin viljelylohelle, koska luonnonlohella ei tuolloin laskettu olevan mitään merkitystä.

(Ruotsi ja Suomi tulivat EU:n jäseniksi 1995. YK:n merilaki ratifioitiin Itämeren alueen maiden toimesta 1996.)

Luonto ja lailliset oikeudet

Tornion-, Muonion-, Lainion- ja Kainuunjoki ovat ainutlaatuisia suuria lohijokia Euroopan Unionissa. Joet ovat erinomaisessa luonnontilassa ja siten merkityksellisiä. Jokia ei ole koskaan padottu ja ne ovat vedeltään puhtaita. Jokien arvo on niiden lohissa, jotka menestyvät, koska niiden kutualueita eivät rasita pahimmat uhat, maa- ja metsätalous. Lohien kutu selviää talvesta ja jokien lohet ovat tuottavuudeltaan Itämeren alueen parhaita.

Emme hyväksy sitä, että jokiemme lohiasioista päätettäessä alueellisen asianomistajan ominaisuudessa toimii etelän valtakeskittymää pönkittävä BS RAC, jossa etuoikeutettuna kannanottajina ovat merialueiden ammattikalastajat, heidän etujärjestönsä ja mm. Euroopan kuljetusalan unionit. Lohen merikalastuksessa on kyse Perämeren jokivarsien riistosta ja laillisten oikeuksien mitätöinnistä. Lohenkalastusoikeuden omistus on tänäkin päivänä osa kiinteistöittemme arvoa.

Vaikka niin monen joen luonnonlohi on annettu kuolla sukupuuttoon maa- ja metsätalouden sekä voimatalouden ehdoilla, meillä ei ole oikeutta tappaa sukupuuttoon enää ainuttakaan jäljellä jääneistä luonnonlohikannoista. Kaikkein tyhmintä on kalastaa ne sukupuuttoon. Itämeren lohisaalis parin miljoonan euron saalisarvollaan ei ole niin suuri yleinen etu, että meidän jokivartisten ihmisoikeudet ja omaisuutemme voidaan sillä perusteella mitätöidä.

Pyydämme ystävällisesti Teitä tutustumaan atlanttisen lohen kalastukseen ja sen ongelmiin muualla EU:ssa, kuten Skotlannissa ja Irlannissa, sekä muualla maailmassa, kuten Norjassa, Islannissa ja Kanadassa. Tämä on erilaista Eurooppaa – tulkaa itse toteamaan asia paikanpäällä. Punnitkaa sitten sitä, onko BS RAC oikea elin neuvomaan lohikysymyksessä EU:n kalastuskomissiota päätöstenne kannan muodostamisessa.

Muistutamme siitä, että lohella ei ole Itämerellä merilaissa anadromisille kaloille määritettyä aavan meren alueiden antamaa suojaa, koska kaikki Itämeren vedet kuluvat jonkun valtion kansalliseen lainkäyttövaltaan. Lohen kalastusmahdollisuudet

voidaan toteuttaa kestävästi vain YK:n merilain 66 artiklaa tiukasti noudattaen, jolloin myös EU:n perusoikeuskirjan 17 artikla toteutuu.

Kantamme ja kysymyksemme

Lohikiintiöt on perustettu viljelylohelle. Nykyään 80% Itämeren lohisaaliista on luonnonlohta. Nykyiseen kiintiöjakoon ei näin ollen ole enää perustetta. Sekakantakalastusta ylläpitävät lohikiintiöt on purettava pikaisesti jo ennen lohen uuden hoitosuunnitelman voimaan asettamista.

Kutakin kantaa on kalastettava kannan kestävyuden mukaan. Näin ollen Itämerellä syönnöstäville luonnonlohien sekakantaparville ei myöskään voi asettaa yhtä kiintiötä.

Haluamme tietää, aikooko Euroopan unioni edelleenkin jatkaa nykyistä Perämeren jokien luonnonlohikantoja tuhoavaa, viljelylohelle tehtyä, kalastuspolitiikkaansa, ja poikkeaaako Itämerelle asetettu lohikiintiönti Atlantilla olevasta, ja jos poikkeaa, niin miksi?

EU:ssa on aikomuksia jakaa lohikiintiöt kalastajakohtaisiksi ja tehdä niistä merialueiden ammattikalastajien kiinteätä omaisuutta. Työskenteleekö Euroopan komissio tällaisten tarkoituksien täyttämiseksi?

Kunnioittaako Euroopan komissio Perämeren alueen vanhoja, jo olemassa olevia, rantamaiden ja vesialuiden omistuksiin perustuvia lohenkalastusomistuksia, kun se jakaa lohenkalastusta Itämeren merialueille?

Milloin lohiasia saadaan Itämerelläkin ratkaistua taloudellisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden faktojen perusteella?

Haluamme myös tietää, mitä Itämeren lohen meripyynnin hallinnointi maksaa EU:lle?

Pello 15 lokakuuta 2013

Kunnioittavasti

Kalervo Aska
Puheenjohtaja Suomessa

Tornio-Muoniojokiseura ry
kalervo.aska@lakkapaa.com

Roland Henriksson
Puheenjohtaja Ruotsissa

Torne-, Lainio- & Muonioälvars förening
info@lainio.com

Tornio-Muoniojokiseura ry – Torne-, Lainio- & Muonioälvars förening <http://www.tornionjoki.fi/jokiseura> on kotiseutuyhdistys, joka toimii Suomessa ja Ruotsissa; kummallakin puolella Tornion- ja Muoniojokea. Olemme työskennelleet 28 vuotta meän väylitten ja ihmisten puolesta; – meän lohella on ollut tärkeä osa elämäämme siitä asti kun Lappi on asutettu.

Tornionjoki (510 km) ja siihen laskeva Muoniojoki (387 km) ovat EU-alueen parhaiten säilyneitä lohijokia. Joet ovat Naturassa sekä Suomessa FI1301912 että Ruotsissa SE0820430.